

Dwaalgasten in het hoogveen - een schetsboek

Van de (teken)hand van Martin Brandsma is een prachtig boek verschenen over het Fochteloërveen en de daar gesignaleerde Slangenarenden. Het Fochteloërveen is een prachtig natuurgebied op de grens van Friesland en Drenthe en is één van de paradepaardjes van de Vereniging Natuurmonumenten. Voor diverse zeldzame dieren en planten is dit gebied het laatste toevluchtsoord. In het Fochteloërveen vinden bezoekers nog steeds rust en ruimte en een nog ongeschonden horizon. In de zomer van 2001 broedde er een kraanvogelpaar en er verbleven maar liefst twee Slangenarenden. De arenden waren dwaalgasten, die hier buiten hun normale verspreidingsgebied verbleven. Van de Kraanvogels was al enige tijd bekend dat deze in het gebied overzomerden, maar op 16 juni lekte het nieuws uit dat er zelfs een broedgeval was. Waarnemers ontdekten die dag, vanuit een uitkijktoren, het eerste kraanvogeljong dat sinds mensenheugenis op Nederlandse bodem uit het ei gekomen was. Vanzelfsprekend trokken de ongewone dwaalgasten en het unieke broedgeval veel belangstelling. Martin Brandsma heeft deze verschijningen vastgelegd in een reeks prachtige tekeningen en schetsen. Het boekje is voorzien van toelichtingen en een beknopte beschrijving van het gebied van de hand van Theo van der Horn. De kern van deze uitgave vormen de vele prachtige aquarellen en schetsen die Martin Brandsma maakte, zittend in de uitkijktoren in het Plantsoen bij Ravenswoud. Het boekje geeft de Slangenarenden weer in haast alle denkbare vlieghoudingen. Zij zijn afgebeeld in de lucht, biddend, zwevend, duikend, jagend of prooien slaand, maar ook zittend in een boom of op een paaltje. De vele afbeeldingen van vlieghoudingen zijn vooral interessant, omdat zij mensen kunnen helpen deze soort goed te leren herkennen. Van de Kraanvogels zijn in het boekje enkele impressies getoond tijdens hun zoektochten naar voedsel.

Als aanvulling bevat het boekje nog een lijst van alle vogelsoorten die werden waargenomen tijdens de tekendagen. Het boekje is keurig verzorgd. Zeker voor de vele bezoekers die zelf in het gebied zijn geweest, een goede herinnering aan hun bezoek aan dit hoogveengebied.

Brandsma, M. & Th. van der Horn: Dwaalgasten in het Fochteloërveen - een schetsboek. 2001. 44 bladzijden, 21 x 15 cm. Met vele tekeningen in kleurendruk. De uitgave is in eigen beheer uitgegeven, maar tot stand gekomen met steun van de Vereniging Natuurmonumenten. Te bestellen door € 9,55 over te maken op bankrekeningnummer 37 19 73 570, ten name van Martin Brandsma, Tsjerkepaed 15, 9178 GN Wanswert (Wanswert). Telefoon (0519) 33 20 71, e-mail: martinbrandsma@planet.nl. Vermeld bij het overmaken van het bedrag 'slangenarenden' en ook duidelijk uw postadres. Het boekje wordt binnen veertien dagen toezonden.

RAK

Ornithologisch jaarverslag Texel 2001

Binnen drie maanden na afloop van 2001 presteerde de Vogelwerkgroep Texel het met haar ornithologisch jaarverslag over dat jaar voor het voetlicht te komen. En hoe? Voor het vijfde jaar in successie is het een verslag waarop de vaderlandse vogelwerkgroepen jaloers kunnen en zullen zijn. Samengesteld uit ruim 10.000 data geeft het inzicht over het reilen en zeilen van de 261 (!) vogelsoorten die in 2001 op Texel werden waargenomen of broedden. Met een reeks voortreffelijke kleurenfoto's, het merendeel van Eric Menkveld, gaat de importantie van Texel 2001 ver buiten de kring van leden van de vogelwerkgroep. In 2001 bezetten Dwergsterns 71 territoria op Texel. Er waren 41 territoria van Bontbekplevieren, vijftig (!) van Bruine Kiekendieven, negentien van Blauwe Kiekendieven, inmiddels tien (!) territoria van Haviken en 197 paren Lepelaars.

Wie uit is op bijzonderheden zal genoeg beleven aan een overzomerend Nonnetje (man) en een Morinelplevier (wijfje),

Slangenarend boven het Fochteloërveen.

Aquarel: Martin Brandsma.

alsmede de befaamde Koningseiders, een Steppevorkstaartplevier, Steppekiekendief, Bonapartes Strandloper en de Witsluitbarnsijsen, die eind 2001 velen naar het eiland brachten. De ontdekking van een Zwartbuikwaterspreeuw door Jan Wolkers in diens tuin kreeg extra aandacht doordat de auteur ter gelegenheid van dit feit de vogelaars champagne serveerde. In kwantitatief opzicht vallen de achtduizend Toendrarietganzen in december 2000 en de 949 Kleine Zwanen in december 2001 op. Voor het eerst sinds 1962 broedden Kleine Plevieren op Texel. Indien de op 20 december 2001 gemelde Huiskraai door de ballotage komt, zijn er per 31 december 360 vogelsoorten van het eiland bekend. Het Ornithologisch jaarverslag Texel 2001 geeft een meeslepend en enthousiasmerend beeld van het nog steeds befaamde vogeleiland. Complimenten voor de vogelwerkgroep in het algemeen en voor samensteller en schrijver Arend Wassink in het bijzonder.

Vogelwerkgroep Texel (2002): Ornithologisch jaarverslag Texel 2001. 48 pagina's. Met veel

kleurenfoto's, figuren, grafieken en sonogrammen. Uitgegeven met steun van Natuurmonumenten. Te verkrijgen door overmaking van € 7,75 op girorekening 5312854 ten name van Vogelwerkgroep Texel in Den Burg, onder vermelding van: 'Jaarverslag 2001' en met vermelding van naam en adres. In gemeld bedrag zijn begrepen de verzendkosten.

GLO

Birds of Tropical Asia 2

Ter voorbereiding op mijn reis naar Java en Bali verdiepte ik mij natuurlijk in de vogels van dit gebied. Er komen steeds meer goede gidsen die ook op reis mee te nemen zijn. Erg veel plezier had ik van 'A Fieldguide to the Birds of Borneo, Sumatra, Java and Bali' door John Mackinnon en Karin Philipps (Oxford University Press, Oxford 2001). 'Je bent weer een beginnend vogelaar', hadden vogelkennissen mij gezegd. Een verdere degelijke voorbereiding via diverse verslagen die op websites te vinden zijn, was nodig. De verwachtingen waren hooggespannen, hoewel de reis die ik maakte geen 'echte vogelreis' was. Cultuur en natuur wisselden elkaar af. 'Het is heel

frustrerend als je al die geluiden hoort en de vogels niet ziet', zei een andere vogelvriend. Dus nam ik een opnameapparaatje mee, zodat ik hier of daar nog wat informatie kan vragen bij mijn thuiskomst.

Tijdens de 'Dutch Birdingdag' in februari 2002 stond daar Jelle Scharringa met de 'Birds of Tropical Asia' en wel een tweede versie. Ondanks de geringe voorbereidingstijd die mij nog restte, ging ik mij, met behulp van deze CD-ROM, bekwamen in de geluiden van vogels die ik mogelijk tijdens mijn reis kon verwachten. Deze CD-ROM hielp mij hierbij voortreffelijk. Het opzoeken van soorten was heel gemakkelijk. Via de systematische volgorde, zoals die ook in de genoemde 'Fieldguide' gebruikt werd, kon ik de soorten gemakkelijk vinden. Van diverse soorten zijn meer geluiden aanwezig.

Hoewel veel soorten niet op Java of Bali waren opgenomen, bleek dat de dialecten niet direct een bezwaar waren om een soort te vinden. Vooraf selecteerde ik een dertigtal geluiden en zette die op een bandje. Dit hielp bij de herkenning van soorten die ik in het veld hoorde. Niet dat ik dan direct het bandje kon afdraaien, maar door de geluiden op te nemen, kon ik in het hotel soorten met zekerheid op naam brengen. Zeker als ik ze ook nog eens gezien had.

Tijdens mijn bezoek aan het reservaat in Pangadaran hoorde ik zeer veel en ook zag ik af en toe wat flitsen, maar echt herkennen van soorten lukte helaas lang niet altijd. Met behulp van mijn opnames kon ik echter later thuis de geluiden die ik had gehoord vergelijken met die van de CD-ROM en zo bracht ik toch nog enkele soorten op naam. De rest van mijn vragen zal ik nog wel eens aan stellen aan Jelle Scharringa of aan andere vogelaars die

deze regio kennen.

Jelle Scharringa heeft driekwart van de geluiden verzameld die op deze CD-ROM staan. Dit moet een enorm karwei geweest zijn. De rest van de geluiden zijn gedoneerd door andere vogelaars. Hun naam staat bij de opnames vermeld. Er staan in totaal 1431 geluiden op deze CD-ROM, afkomstig van 697 soorten. Van 310 soorten staan er totaal 406 foto's op. Ook van vijfendertig veel bezochte gebieden zijn overzichtsfoto's te vinden. Het is heel gemakkelijk een eigen lijst voor een gebied samen te stellen. Ook is er een overzichtskaartje van het totale gebied. Door op een onderdeel hiervan te klikken, kom je bij de soorten uit het aangegeven gebied. Het product is zeer de moeite waard voor een ieder die naar dit deel van de wereld gaat en eigenlijk een onmisbaar hulpmiddel bij de voorbereiding van een reis. Ter plekke zou je eigenlijk wel een laptop bij je willen hebben.

De CD-ROM is voor € 65,45 te bestellen bij Bird Songs International, Wieringastraat 42, 9969 PD Westernieland. Wie meer informatie wil krijgt op de website: <http://www.birdsongs.com> of schrijft naar info@birdsongs.com.

PCM